

การสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบดินเผาหัวข้อสุภาษิตไทย

CREATIVE CERAMIC ART PROJECT : THAI PROVERBS

โอภาส นุชนิยม*

OPAS NUCHNIYOM

บทคัดย่อ

ผู้เขียนมีแนวความคิดที่ต้องการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับงานเครื่องเคลือบดินเผาจากงานวิจัยเดิมเรื่องเนื้อดินปั้น (clay body) อามะนครชัยศรีและน้ำเคลือบ (coating) ที่เหมาะสมเนื้อดินปั้นนครชัยศรีแล้วนั้น ผู้เขียนจึงเลือกนำเสนอผลงานเครื่องเคลือบดินเผาที่แสดงถึงความเป็นไทยโดยใช้การถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวจากสุภาษิตไทย (Thai proverbs) เป็นผลงานสร้างสรรค์เครื่องเคลือบดินเผา (pottery/ceramic product) โดยพิจารณาจากความหมายที่สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบันมาใช้ในการนำเสนอ ผู้เขียนได้ศึกษาความหมายของสุภาษิตไทยและใช้การตีความวิเคราะห์เนื้อหา ทดลองร่างรูปแบบเป็น 2 มิติ จากนั้นนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงาน 3 มิติ โดยใช้สูตรเนื้อดินปั้นนครชัยศรี และสูตรน้ำยาเคลือบที่มีส่วนผสมดินเหนียวนครชัยศรี ผลจากการศึกษาสูตรเนื้อดินปั้นแต่ละสูตรที่มีส่วนผสมแตกต่างกันแล้ว ยังมีคุณสมบัติทางกายภาพคือการนำมาใช้ในการปั้นขึ้นงานมีความเหนียวดี สีดินหลังเผาเป็นน้ำตาลเข้มทำให้เกิดความรู้สึกรู้สึกพื้นบ้านหรือพื้นถิ่นและเมื่อนำมาเคลือบ ผลที่ได้คือสีของเคลือบผสมผสานกันได้ดี ด้วยคุณสมบัติของวัตถุดิบทั้งดินและเคลือบจึงทำให้ผู้เขียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบดินเผาจากสุภาษิตไทยที่เกี่ยวกับสัตว์ ตรงตามแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อรูปแบบผลงานความเป็นวิถีชีวิตแบบไทย

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์เครื่องเคลือบดินเผา สุภาษิตไทย สูตรเนื้อดินปั้นนครชัยศรี

Abstract

The researcher has the idea of enhancing the knowledge of pottery works from the original researches on clay body of Nakhon Chaisi District and coatings suitable for Nakhon Chaisi clay. Therefore, the researcher chose to present a pottery work that features Thainess by using the content interpretations from the Thai proverbs into the creation of pottery products, based on the meaning related to modern society in the research presentation. The researcher has studied the meaning of Thai proverbs and used content analysis to experimentally draft a 2D sketch and then created a 3D workpiece using Nakhon Chaisi clay body formula and the coating formula blending with Nakhon Chaisi clay. The outcomes of the study of each clay body formula with various different ingredients also show the physical qualifications in molding workpiece having fine glutinousness. The color of the clay after

* คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Faculty of Fine Art, Bunditpattanasilpa Institute

burning became dark brown initiating local feeling or indigenous sensation. When it was coated, the combination of the colors of the clay body and coating also blended well. With such qualifications of the ingredients, both the clay and coating, the researcher was able to create the workpiece of pottery from the Thai proverbs related to animals as per the initiative concept to convey the Thai life style in the workpiece.

Keywords: Creative Ceramic, Thai Proverbs, Nakhon Chaisi clay Body Formula

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่โดดเด่นหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นสำเนียงภาษาที่ใช้ประเพณีวัฒนธรรมที่มีการถ่ายทอดจากอดีตสู่ปัจจุบัน และด้วยความที่คนไทยมีลักษณะนิสัยที่เป็นเจ้าบทเจ้ากลอน จึงได้นำภาษามาแต่งเป็นสื่อบำบัดสำนวนเชิงเปรียบเทียบสั่งสอน เพื่อให้ผู้ฟังถูกคิดเกิดการไตร่ตรองเห็นได้จากสุภาษิตไทยที่มีมาช้านานเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ความหมายของสุภาษิต คือ คติแง่คิดที่มุ่งเพื่อการอบรมสั่งสอน เตือนสติให้ได้คิดแล้วนำไปประพฤติปฏิบัติตาม

สุภาษิตไทยมีมากมายหลากหลายที่ต้องการเตือนให้คนได้มีแง่คิดพิจารณา ประยุกต์ใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย แต่ผู้เขียนเลือกนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานเพียง 20 ชุดได้แก่ ไก่เห็นตีนงู งูเห็นนมไก่ หมายถึง ต่างฝ่ายต่างรู้ความลับของกันและกัน, กบในกะลาครอบ หมายถึง ผู้มีความรู้และประสบการณ์น้อย แต่สำคัญตนว่ามีความรู้มาก กระตี่ได้น้ำ หมายถึง อาการแสดงความคิดเห็น หรือตื้นตันจนตัวสั่น งูกินหาง หมายถึง เกี่ยวโยงกันไปเป็นทอด ๆ จะแซะขวางคลอง หมายถึง ทำอะไรขัดขวางผู้อื่น จับแพชนแกะ หมายถึง ทำอย่างขอไปที ไม่ได้ อย่างนี้ก็เอาอย่างนั้นเข้าแทนเพื่อให้ลุล่วงไป จับปูใส่กระด้ง หมายถึง ชุกชนมาก ยากที่จะทำให้อยู่นิ่ง ๆ ได้ ช้างตายทั้งตัวเอาใบ้วมมาปิด หมายถึง ความชั่วหรือความผิดร้ายแรงที่คนรู้ทั่วกันแล้ว จะปิดอย่างไรก็ไม่มิด ดินพอกหางหมู หมายถึง งาน/สิ่งต่าง ๆ ที่คั่งค้างพอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ นกสองหัว หมายถึง คนที่ทำตัวฝึกฝนเข้าด้วยทั้ง 2 ฝ่ายที่ไม่เป็นมิตรโดยหวังประโยชน์เพื่อตน น้ำมาปลาकिनมน้ำลตมตकिनปลา หมายถึง ที่ใครที่มัน ปลาใหญ่กินปลาเล็ก หมายถึง คนหรือผู้ใหญ่ที่มีอำนาจ กดขี่ข่มเหงผู้อ่อนแอหรือผู้น้อย ปลาช้องเดียวกัน หมายถึง คนที่อยู่ร่วมกันหรือเป็นพวกเดียวกัน ปลาหมอตายเพราะปาก หมายถึง คนที่พูดพล่อยจนได้รับอันตราย ฝากปลาอย่างไว้กับแมว หมายถึง ไว้วางใจคนที่ไม่ควรไว้วางใจ ม้าติดกะโหลก หมายถึง มีกิริยากระโดดกระเดกกลุกลนหรือไม่เรียบร้อย มักใช้กับผู้หญิง เสือนอนกิน หมายถึง ได้รับผลประโยชน์โดยไม่ต้องลงมือทำงาน สาวใส่ให้กาบิน หมายถึง นำความลับใดของตนนำไปบอกผู้อื่น หมาเห่าใบตองแห้ง หมายถึง พวกปากไว ไม่ทันรู้อะไรก็พูดไปก่อน หมาหมู่ หมายถึง กลุ่มคนที่รู้มทำร้ายคนคนเดียว (กรองแก้ว ฉายภาวะธรรม, 2537)

จากข้อความข้างต้นนี้ผู้เขียนมีแนวคิดที่จะต่อยอดต่อจากโครงการเดิมหลังจากที่ได้ทดลองสูตรเนื้อดินปั้นนครชัยศรี ซึ่งเป็นวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น (ดินเหนียวนครชัยศรี อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม) ที่ปรับปรุงและเพิ่มคุณสมบัติของเนื้อดินให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งาน จนได้สูตรเนื้อดินปั้นที่ดีและเหมาะสมกับการปั้นงานแล้วบวกกับการทดลองส่วนผสมน้ำยาเคลือบที่เหมาะสมกับเนื้อดินปั้นชนิดนี้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ เพื่อแสดงออกถึงความเป็นวิถีไทยโดยใช้การถ่ายทอดผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผาภายใต้แนวคิดที่มาจากสุภาษิตไทยที่เกี่ยวกับสัตว์ โดยพิจารณาจากความหมายที่สอดคล้องกับสภาวะสภาพสังคมปัจจุบันมาใช้ในการนำเสนอ

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบดินเผาโดยใช้เนื้อดินปั้นนครชัยศรีและน้ำยาเคลือบที่เหมาะสม เนื้อดินปั้นนครชัยศรีภายใต้แนวความคิดจากสุภาจิตไทยที่ใช้ชื่อสัตว์มาเกี่ยวข้อง

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากการวิจัยของผู้วิจัยท่านอื่นที่เคยทำเกี่ยวกับสุภาจิตไทย
2. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลตำราเรียนและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับสุภาจิตไทย
3. สร้างสรรค์รูปแบบ 2 มิติ
4. สร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ 3 มิติพร้อมพัฒนาผลงาน
5. ขยายขนาดชิ้นงาน และนำไปผ่านขบวนการทางด้านเครื่องเคลือบดินเผา
6. สรุปผลการวิจัยเป็นเอกสารการวิจัยพร้อมตัวอย่างชิ้นงาน

ผลการศึกษา

ผู้เขียนได้สรุปผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาสาระและรูปแบบที่ต้องการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ จึงได้แบ่งส่วนขั้นตอนการทำงานดังนี้ การเตรียมเนื้อดินปั้น การทำน้ำเคลือบ การร่างแบบ 2 มิติ การขึ้นต้นแบบ 3 มิติ การชุบเคลือบและการเผาเคลือบ

ภาพที่ 1 ภาพแหล่งดินเหนียวนครชัยศรี (บริษัททรัพย์จีวรราย) จังหวัดนครปฐม
ที่มา: ผู้วิจัย

นำดินที่ขุดมาทำการหมักในถังหมักดิน โดยการเติมน้ำให้ท่วมดิน ปล่อยไว้ 1 วันจากนั้นนำดินเข้าหม้อบดดินใช้เวลาในการปั่นประมาณ 5-8 ชม. เพื่อบดก้อนดินก้อนใหญ่ให้แตกตัวจนกลายเป็นน้ำดินที่ละเอียด

นำวัตถุดิบมาชั่งตามสัดส่วนที่ผู้เขียนได้ทำการทดลองเมื่อครั้ง วิจัยปี 2557 ดังนี้

1. ดินเหนียวนครชัยศรี	50	เปอร์เซ็นต์
2. ดินขาวระนอง	35	เปอร์เซ็นต์
3. ดินเชื้อ	15	เปอร์เซ็นต์

นำดินที่เตรียมไว้ทั้งหมดหมักในถังเอาผ้าชุบน้ำแล้วเอาถุงพลาสติกปิดคลุมไว้ ปิดฝาให้มิดชิดปล่อยให้ 2 อาทิตย์เพื่อให้เนื้อดินมีความเหนียวเหมาะกับการขึ้นรูปชิ้นงาน

ภาพที่ 2 ภาพการล้างดินกรองดินตากดินเพื่อเตรียมนำมาใช้ผสมเนื้อดินปั้น
ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นตอนต่อไปผู้เขียนได้ทำการทดลองน้ำยาเคลือบผู้เขียนได้ทำการทดลองเมื่อครั้ง วิจัยปี 2558 ซึ่งได้กำหนดไว้ คือ เคลือบใสกับเคลือบทึบ มีสูตรดังนี้

ผลการทดลองเคลือบใส			ผลการทดลองเคลือบทึบ	
หินฟันม้า	70	%	หินฟันม้า	40 %
แมกนีเซียมออกไซด์	10	%	แบเรียม คาร์บอเนต	10 %
ดินเหนียวนครชัยศรี	10	%	ซิงค์ ออกไซด์	10 %
			ดินเหนียวนครชัยศรี	40 %
				

ภาพที่ 3 เคลือบใสและเคลือบทึบ
ที่มา: ผู้วิจัย

ผู้เขียนได้นำสูตรเคลือบใสและทึบเดิมสารให้สีเพื่อให้เกิดสีสันทันที่หลากหลาย โดยใช้วิธีการเดิมสารให้สีเข้าไปในสูตรเคลือบด้วยวิธีการเทียบสัดส่วนเป็นเปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 1 : การทดลองเติมให้สีในเคลือบใสและเคลือบทึบ

ผลการทดลองเคลือบเติมสี															
สูตรที่	เฟอร์ริค ออกไซด์	คอปเปอร์ คาร์บอเนต	คอปเปอร์ออกไซด์	โคบอลล์ ออกไซด์	แมงกานีส ไดออกไซด์	เซอร์โคเนียม ซิลิเกต	นิกเกิล	สูตรที่	เฟอร์ริค ออกไซด์	คอปเปอร์ คาร์บอเนต	คอปเปอร์ออกไซด์	โคบอลล์ ออกไซด์	แมงกานีส ไดออกไซด์	เซอร์โคเนียม ซิลิเกต	นิกเกิล
1	4							26							2
2	6							27							4
3	8							28							6
4	10							29							8
5	12							30							10
6		2				14		31	4					12	
7		4				12		32	6					10	
8		6				10		33	8					8	
9		8				8		34	10					6	
10		10				6		35	12					4	
11			2					36	4	12				12	
12			4					37	6	10				10	
13			6					38	8	8				8	
14			8					39	10	6				6	
15			10					40	12	4				4	
16				0.2		14		41		12		1			
17				0.4		12		42		10		0.8			
18				0.6		10		43		8		0.6			
19				0.8		8		44		6		0.4			
20				1		6		45		4		0.2			
21					4	12		46		12		0.2		4	
22					6	10		47		10		0.4		6	
23					8	8		48		8		0.6		8	
24					10	6		49		6		0.8		10	
25					12	4		50		4		1		12	

ที่มา : ข้อมูลจากผู้เขียน

เมื่อทราบสัดส่วนของสารให้สีแล้วจึงทำการทดลองผสม แล้วนำไปสู่ขั้นตอนการเผาต่อไป

ภาพที่ 4 เคลือบใสและเคลือบทึบที่เติมสารให้สี

ที่มา: ผู้วิจัย

เมื่อเสร็จสิ้นผลการทดลองทั้งดินและน้ำเคลือบแล้วผู้เขียนจึงเริ่มศึกษาเนื้อหาความหมายของสุภาษิตไทยที่ได้กำหนดตั้งแต่ต้น วิเคราะห์แนวทางการออกแบบชิ้นงานให้สื่อสารออกมาตรงตามความหมายของสุภาษิตนั้น ผู้เขียนเริ่มออกแบบเป็น 2 มิติ เพื่อวางองค์ประกอบชิ้นงานก่อน ดังภาพ

ภาพที่ 5 แบบร่าง 2 มิติ

ที่มา: ผู้วิจัย

ขั้นตอนต่อไปผู้เขียนทดลองปั้นชิ้นงาน 3 มิติ เพื่อหาสัดส่วนและเนื้อหาความหมายของสุภาชิตนั้น ๆ อีกทั้งยังเพิ่มเติมเรื่องราวละเอียดความสมจริงมากขึ้นตลอดจนเพิ่มความน่าสนใจในงานตามเอกลักษณ์ของผู้เขียน ดังภาพ

ภาพที่ 6 แบบปั้น 3 มิติ

ที่มา: ผู้วิจัย

ในขณะที่ปั้นผู้เขียนได้เพิ่มอารมณ์ความสนุกเข้าไปในชิ้นงานด้วย โดยจัดจังหวะท่าทางการแสดงออกที่ดูแล้วมีความน่ารัก ขบขัน แต่แฝงด้วยคติคำสอนที่ต้องการให้นำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นขั้นตอนการปั้นชิ้นงานแล้วเข้าสู่ขั้นตอนการเคลือบชิ้นงานเพราะศาสตร์ทางด้านเครื่องเคลือบดินเผา บทสรุปสุดท้ายต้องผ่านกระบวนการ การเผาเคลือบ ผู้เขียนได้กำหนดอุณหภูมิการเผาที่ 1200 องศาเซลเซียส จากนั้นจึงนำมาตกแต่งตามแบบที่ต้องการ

เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการต่าง ๆ ทางด้านเครื่องเคลือบดินเผาแล้ว ผู้เขียนไปตกแต่งและจัดวางองค์ประกอบของผลงานให้สมบูรณ์ตามเนื้อหาและความหมายของสุภาชิตไทยแต่ละชนิดดังภาพ

ภาพที่ 7 ไก่เห็นตีนงู งูเห็นนมไก่, ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด

ที่มา: ผู้วิจัย

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยชุดนี้ผู้เขียนได้ทดลองสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา หัวข้อ สุภาชิตไทย ที่เกี่ยวกับสัตว์โดยใช้เนื้อดินปั้นนครชัยศรี (ท่านา) กับน้ำยาเคลือบที่สามารถนำไปใช้กับเนื้อดินปั้นนครชัยศรี (ท่านา) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการชুমเลือกสุภาชิตไทยที่เกี่ยวกับสัตว์มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา ดังนี้ ไก่เห็นดินงู งูเห็นนมไก่ กบในกะลาครอบ กระต่ายได้น้ำ งูกินหาง จระเข้ขวางคลอง จับแพะชนแกะ จับปูใส่กระด้ง ช้างตายทั้งตัวเอาใบบัวมาปิด ดินพอกหางหมู นกสองหัว น้ำมาปลากินมด น้ำลตมดกินปลา ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ปลาช้องเดียวกัน ปลาหมอตายเพราะปาก ฝากปลาอย่างไว้กับแมว ม้าติดกะโหลก เสือนอนกินสาวไล่ให้กากิน หมาเห่าใบตองแห้ง หมาหูก

จากการทดลองชิ้นชิ้นงานสร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผาครั้งนี้ ผู้เขียนได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากการตีความหมายของคำว่าสุภาชิตแต่ละชนิดออกมาในรูปแบบประติมากรรม 3 มิติ มองเห็นได้รอบด้าน รูปแบบและเนื้อหาผลงานแต่ละชิ้นจะสื่อแบบเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เขียนต้องการให้ผู้ชมผลงานทั่วไปได้เข้าถึงรูปแบบเนื้อหาของสุภาชิตได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกระบวนการเรียนรู้ประเภทสื่อการสอนได้ และในการทำงานวิจัยครั้งนี้ผู้เขียนมีข้อสรุป คือ เนื้อดินปั้นสามารถนำมาใช้ในการขึ้นรูปชิ้นงานได้ดีเพราะมีคุณสมบัติที่มีความเหนียวเหมาะกับการขึ้นรูป อีกทั้งน้ำยาเคลือบที่ผู้เขียนได้ทำการทดลองคุณสมบัติที่เหมาะสมกับเนื้อปั้นชนิดนี้ ยิ่งทำให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น จึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ว่าเนื้อดินและน้ำยาเคลือบสูตรนี้สามารถนำมาใช้ในการทำงานเครื่องเคลือบดินเผาได้ตามกระบวนการที่ได้ทดลอง และเป็นการเลือกใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น ซึ่งถือว่าการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทำงานเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีแนวคิดที่ต้องการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องเคลือบดินเผาในเนื้อหาทางคติธรรมโดยใช้รูปทรงที่มาจากธรรมชาติ เพื่อต้องการให้ผู้คนได้ตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม ที่มีต่อสังคมปัจจุบัน อีกทั้งผู้เขียนจะนำองค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษาเผยแพร่ลงสู่ชุมชนต่อไป

รายการอ้างอิง

กรองแก้ว ฉายภาวะธรรม. (2537). สารานุกรมภาชิต คำพังเพย สำนวนไทย (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ:

ต้นธรรม.

สุภาชิตและคำพังเพยสำหรับเด็กไทย. (2555). พิมพ์ครั้งแรก. ฉะเชิงเทรา: พีเอ็นเอ็น กรุ๊ป.